

CVETJE

z vertov sv. Frančiška.

Časopis za verno katoliško ljudstvo,
zlasti za ude tretjega reda sv. Frančiška.

S privoljenjem cerkvenih in redovnih oblasti

vrejuje in izdaja

P. Stanislav Škrabec,

mašnik frančiškanskega reda na Kostanjevici.

VSEBINA 12. ZVEZKA.

Serce (Konec)	353
Nekaj črtic sè slovenskega misijona na Nemškem (Konec)	357
Življenje sv. Frančiška, popisano od treh njegovih tovarišev.	
X. poglavje Kako je prerokoval šesterim svojim tovarišem.	368
XI. » O sprejemu drugih štirih bratov.	371
Sv. Tomaž, Anton in Ludovik, japonski marterniki.	
2. Sv. Anton	374
3. Sv. Ludovik Ibarki	376
Tretji red v Postojni	377
Sv. Trojica v Slovenskih goricah	379
Drobtinice. Dolžnik bodi hvaležen!	380
Prej učence, potem učitelj!	381
Ne zaničuj berača!	381
»Miloščina briše grehe«	381
Molimo za žive!	381
Priporočilo v molitev	382
Zahvala za vslišano molitev	383
Prošnja	323
Petdesetletnica brezmadežnega spočetja in »Cvetje«	384

V GORICI

Hilarijanska tiskarna

1903

O učenju naše knjižne slovenščine v začetnih in višjih učiliščih.

(Dalje.)

Pač bi moralo več ko zadostovati, kar smo že povedali v obrambo naše domače slovenske izreke proti plodu nevednosti, modnemu eljanju v šoli in cerkvi. Na „salone“ se nismo ozirali; saj so ti mogoči pač le, kjer ima premožen in samostojen narod zavedno, visoko izobraženo, svojega jezika dobro vešče ženstvo in po svojih mestih bogato razvito družabno življenje. Da bo naša „slovenska“ gospoda kedaj do kaj takega prikobacala, to je zelo malo verjetno, smešno torej pri nas govoriti o „salonih“. Mej raznimi drugimi slovenskimi narodi bi se vtegnilo kedaj kje najti, kar je k temu potrebno, dozdej še najberž pač mej poljsko šljahto, torej prav tam, kjer ima debeli *ł* od nekedaj svojo deržavljansko pravico in svoje ulausko orožje. Ponosna vojaška postava, ta *ł*! Meni je imponirala, ko sem jo prvič videl „nel mezzo del camin di nostra vita“ — di ginnasio. In po ne vem že katerem „vlivalu poljskoga jezika“ sem si tedaj sam nekako določil glas, ki bi ga vtegnila imeti ta postavna čerka. Iz ust rojenega Poljaka slišati njen pravi glas, pa dolgo nisem imel prilike; še le nekako pred osem ali devet in trideset leti sem prvič govoril s takim. Bil je to neki rusko-poljski frančiškanski brat, kuhar po svojem poslu, ki se je mučil tedaj kak tveden dni pri nas tu na Kostanjevici. Kako mu je bilo redovno ime, se ne spominjam več; priimek mu je bil, kaker ga je izrekel: *K o v a č e k*, pa ko sem mu dejal, naj to zapiše, je zapisal: *K o ł a c z e k*. Meni se je nekoliko čudno zdelo; vprašal sem ga torej, kaka čerka je to: *ł*, in odgovoril mi je, da je to: *ew*. Jaz sem si mislil: preprost človek, ki zna le svoje domače narečje! olikan Poljak ne bi tako izgovarjal. In res sem imel pozneje priliko slišati neketere take in ti so izgovarjali, koliker se spominjam, res nekak poseben terd ali debel *ł*. Vender ne vsi. Pred kakimi 20 ali še več leti je bil pri nas neki mlad, jako izobražen poljski duhovnik plemenitega stanu, in seveda sem tudi njega popraševal po izreki njegovega jezika, zlasti po glasu čerke *ł*, in ta mi je odgovoril, kaker oni preprosti redovnik, da je to: *ew*; zlasti dobro se spominjam, da mi je izrekel besedo *ł z a* prav tako, kaker se pri nas izgovarja konec besede *s o ł z a*, ako se *ł* (= *w*) vzame h drugemu zlogu. V tem primeru nisem mogel misliti, da gospod ne pozna prave, olikane izreke svojega materinega jezika; stvar mi je postala in dolgo ostala uganka, neuganjena.

Naposled sem te dni, t. j. pred nekaj tjedni, po prijaznosti gospoda dr. Rozwadowskega, universitetskega profesorja v Krakovem, mej drugimi njegovimi jezikoslovnimi spisi prejel v posebnem odtisku iz zbirke „Materiały i prace komisji językowej Akademii umiejętności w Krakowie (tom 1. zeszyt 1. W Krakowie 1901“) kratko razpravo o poljski izreki („Szkic wymowy (fonetyki) polskiej“), in tu sem našel uganki rešitev. Ker je stvar za naše dokazovanje važna, postavam sem dotične besede naravnost v izvirniku. Prof. R o z w a d o w s k i piše na str. 109:

CVETJE

z vertov svetega Frančiška.

XX. tečaj.

— V Gorici 1903 —

12. zvezek.

S e r c e.

P. V. K.

(Konec).

Do zdaj smo napravili načert, kako moramo ljubiti sami sebe, kako druge. To je pa še bore malo! Kaj hočemo brez temelja ali fundamenta? Fundament pa je ljubezen do Boga. Na tem fundamentu ima sloneti vsa naša ljubezen; ljubezen do Boga ima prešinjati vsa naša dejanja.

Kako pa moramo ljubiti Boga? Kako serce bomo dali Njemu? Odprimo bukve Pregovorov! Kaj beremo? „Daj mi, moj sin, svoje serce.“ 23, 26.

S temi besedami nas po sveti Cerkvi vabi Bog k svoji ljubezni. On hoče celo serce, želi sinovske, otroške ljubezni. Naš Oče je, in zato po pravici zahteva sinovske vdanosti. „In zdaj, Gospod, ti si naš oče, mi pa ilovica; ti si naš stvarnik, mi vsi pa smo delo tvojih rok!“ Iz. 64, 8. „Eden je vaš Oče, ki je v nebesih“. Mat. 23, 9. Tako je rekel Kristus; On nas je učil moliti: „Oče naš, kir si v nebesih!“ Mat. 6, 9. Ker je torej Bog naš oče, zato Ga ljubimo prav po otroško! Kako pa ljubi sin, kako kaže otrok ljubezen do svojih starišev? Neomejeno zaupanje in vdana pokorščina, to so sadovi ljubezni, ki gori v sercih otrok do starišev.

Ako je zginilo zaupanje iz sere vaših sinov in hčera, tedaj, stariši, bodite prepričani, da so začeli ljubiti vaši otroci nekaj družega, in da je ta ljubezen večja kakor ljubezen do vas. Ako vam otroci niso več pokorni, kakor so bili v prvih letih, o tedaj vedite, da njih ljubezen do vas vgaša, vedite, da so se zaljubili sami v se, da zato rajši siede svoji volji kakor vaši.

Neomejeno zaupanje in vdana pokorščina, to so tudi sadovi naše ljubezni do Boga.

Kako pa bomo pokazali Bogu svoje zaupanje?

Nevarnosti nas obdajajo od vsih strani. Kamer se človek oberne, povsod zapreke, povsod ovire. Kje boš iskal pomoči, vbogi človek? Pri prijateljih, znancih? — Sami so polni nadlog in križev. Ljudje nam morejo le malo in le redko pomagati. Saj nam dostikrat celo ne verjamejo, ko jim tožimo; saj nas večkrat še poslušati nočejo.

Samo eden je, ki je vedno pripravljen, ki vedno hoče, ki vedne more pomagati. To je Bog! „Ali more žena pozabiti svoje dete, da bi se ne vsmilila sinu svojega telesa? In ke bi ga ona pozabila, vender jaz ne bom pozabil tebe.“ Tako nam govori Bog po preroku Izaiju, 49, 15.

Glej, človek! kam se imaš zatekati, komu zaupati. Kaj preklinjaš in govoriš: »pozabljen sem, nikomer ne morem več zaupati, sam sem na svetu, moje serce je polno bolečin, pa nikogar ni, ki bi je ozdravil,« kaj tako preklinjaš, kaj se rotiš?

«Jaz ne bom pozabil tebe!» ti kliče vsegamogočni Bog, in ti se bojiš!? Jaz ne bom pozabil tebe! ti govori večna Resnica, in ti dvojiš!?

Jaz ne bom pozabil tebe! ti šepeta na serce tvoj ženini, in ti tega ne slišiš in praviš: »sam sem! komu naj zaupam?«

Tvoja nezaupnost izvira iz premajhine ljubezni do Boga. Ako bi ljubil Boga iz celega serca, o tedaj bi vedel, komu imaš zaupati. Ako ti je Bog dal dragocen dar — dobrega prijatelja —, se ta čuti razžaljenega, ako mu zakrivaš svoje serce, ako mu ne zaupaš; kaj pa Bog, ki je tvoj najboljši prijatelj, ali ti On ne bo zameril, ako v stiski ne prideš k Njemu in mu zakrivaš svoje gorje? Zdi se, da kliče Bog vsim takim nezaupnim po preroku Izaiju: «Prišel sem, nikogar ni bilo: klical sem, in nikogar ni bilo, ki bi

bil poslušal. Je mar moja roka okrajšana in pomanjšana, da ne morem rešiti? Glej, sè svojim popretnjem naredim morje v puščavo in reke posušim.» 50, 2. Glej, kristjan, tako mogočnemu Gospodu nočeš zaupati!? Reke posuši, tvojih solz pa ne bo mogel posušiti? Odkod ta nezaupljivost? — Iz pomanjkanja ljubezni do Boga.

Bog sicer sam ve za vse naše križe in težave, ali vendar pričakuje, da bomo prišli k Njemu. Saj tudi naši stariši, prijatelji, večkrat dobro vedo, kako je z nami, ali vendar pričakujejo, da se jim bomo sami potožili. Boli jih, kedar zapazijo našo neodkritoserčnost. In mi naj bi bili neodkritoserčni Bogu!? Mi se bomo skrivali pred Njim, ki vse ve in dobro pozna naša serca. «Pekel in pogubljenje sta vpričo Gospoda, koliko bolj serca človeških otrok!» Preg. 15, 11.

Morebiti boš rekel: tudi kedar potožim Gospodu svoje gorje, nisem vselej vslišan. Dobro! Saj tudi stariši, ki ljubijo svoje dete, saj mu tudi oni odrečejo. Zakaj, to stariši že dobro vedo, ker imajo več modrosti kaker otrok. Tudi Bog ve, zakaj ti odreče, tudi On ve, kaj je dobro za te in kaj ne. Ali boš zato zgubil zaupanje vanj? Ali te ne bo njegova modrost v zaupanju še bolj vterdila?

Hiti torej h Bogu, hiti k svojemu ženinu in odpri mu svoje serce! Zaupaj! in še ti rečem: zaupaj, zaupaj v Njega, ki hoče in more pomagati; zaupaj in kliči s psaljmistom: «Ako bi šotorišče meni nasproti stalo, se moje serce ne bo balo.» Ps. 26, 3.

Drugi sad ljubezni je pokorščina.

Otroci, ki svoje stariše ljubijo, kako pazijo na vsak njih miglje, na vsako njih željo! Taki pokorni otroci so v veselje starišem in bodo srečni na tem in na onem svetu.

Tudi Bog, nas vsih oče, nam je dal zapovedi. In kaker je želel od Izraeljcev, tako želi tudi od nas: «O da bi imeli tako serce, da bi se me bali in spolnjevali vse moje zapovedi vsaki čas, da bi dobro bilo njim in njih sinovom ve-komaj!» V. Mojz. 5, 29.

Seveda Bog ni zahteval od Izraeljcev in še manj zahteva od nas hlapčevskega strahu; on želi le sinovskega strahu, ki izhaja iz ljubezni, ketera se boji razžaliti Boga.

Pogosto se dobre duše maličijo z vprašanjem: »Ali ljubim Boga?« To je kaj lahko vedeti!

Preišči in premisli, ali spolnjuješ Božje zapovedi, in zvedela boš, duša kerščanska, zvedela boš, ali ljubiš Boga ali ne, in kako velika je tvoja ljubezen. Pojdi kar po versti.

Vprašaj se, kako je s tvojo vero, ali je terdna, neomahljiva! Premisli, ali morebiti ne zanemarjaš Bogu storjenih obljub? Kaj nadalje tretja in četrta zapoved Božja in peta? In koliko vprašanj dobiš v šesti in sedmi in osmi! Morda si se pregrešil zoper zadnji dve? Naredi ta račun, in vedel boš, kakšna je tvoja ljubezen do Boga. To pa ne velja le pobožnim osebam, ampak vsim, ki hočejo spoznati svoj dušni stan. Izprašajte se, kako poslušate glas svete cerkve, ki je nevesta Kristusova, in videli bote, ali ste njegovi prijatelji ali sovražniki. Pomislite, kako ljubite bližnjega, in zvedeli bote, kako ljubite Boga.

Tako ali podobno premišljevanje bo vsakemu veliko koristilo.

Ako boš videl, dragi sobrat v Kristusu, da se deržiš, koliker le moreš, natančno Gospodove postave, o tedaj poj hvalo Bogu!

Ako boš našel nasprotno, ne obupaj, temuč obžaluj, zakaj «blizu je Gospod njim, ki so potertega serca, in ponižnim v duhu pomaga». Ps. 33, 19. Poslušajte torej, vbogi grešniki, glas, ki ga slišite iz ust Gospodovih: «Človeški otroci! doklej bote še težkega serca? Zakaj ljubite nečimernost in iščete laži»? Pš. 4, 3. Poslušajte in odgovarjaj Gospodu vsak izmej vas s kraljevim pevcem: «Vsmili se me, Gospod! ker sem slab; ozdravi me, Gospod! zakaj, moje kosti se tresejo, in moja duša je silno omamljena». Ps. 6, 3. 4. In zgodilo se bo, kar priča David o sebi: «Gospod je mojo prošnjo vslišal; Gospod je sprejel mojo molitev». Ps. 6, 10.

In tedaj mora zagoreti v nas plamen ljubezni do Boga. Ta ljubezen pa bode rodila vdano pokorščino in neomejeno zaupanje v Boga. In ta ljubezen vam bode podlaga ali fundament ljubezni do vas samih in ljubezni do bližnjega.

Kako lepo bo naše serce, ko se bo lesketalo v ti trojni ljubezni! Kje bi le dobili primera ti lepoti?

Gotovo, dragi bravci, ste se že kedaj zagledali v prelepe bele lilije. Kajne, kako so vam dopadale v svoji nedolžni, čisti beloti? In vender! Koliko lepše je naše serce, ako v njem ljubezen kraljuje!

Ko gledamo ptiče, ki se vzdigajo v zračne višave, tedaj tudi mi hrepenino navzgor — v nebeške višave, — želimo si orlovih peruti, da bi poleteli kvišku. Glejte, ljubezen nam more dati peruti, s katerimi se lahko vzdignemo pred prestol Božji.

Poglejte zvezde na nočnem nebu! Kako prijazno migljajo, kako razsvitlujejo temo! Podoba so ljubečih serc, ki razsvitlujejo temo, ki vlada po ti grešni zemlji.

Poglejte veličastno sonce! Tako se lesketa v svojem zlatu, da nam jemlje pogled. To je serce, ki gori v ljubezni, diha ljubezen, ki živi od ljubezni in za ljubezen, to je nevesta Kristusova, ki počiva na sercu svojega ženina, od keterega nam radostno pripoveduje: «In je ljubezen v meni vredil».

Nekaj čertic sè slovenskega misijona na Nemškem.

(Dalje in konec).

P. S. Z.

Stopimo skozi glavni vhod v cerkev sv. Elizabeta v Mariboru in oglejmo jo še od znotraj. Zares veličastna hiša božja! Krasen nagrobni spominik so postavili verni kristijani čudodelni svetnici, ponižni tretjerednici, vsmiljeni deželni grofici sv. Elizabeti.

Preden pa morem cerkev opisovati, je treba, da bote popisovanju laglje sledili, še to-le opomniti:

Vsaka cerkev mora imeti določeno obliko. Nekatere so zidane v podobi križa, druge imajo obliko podolgastega štirikotnika, zopet druge, ki so pa bolj redke, so šestero- ali osmerokotne, popolnoma okroglih je menda silno malo. Če je ketera vpogujena ali zavita, kaker novomeška kapiteljska cerkev, taka nima več pravilne oblike. Največ cerkev je zidanih ali v obliki križa, ali v obliki štirikota. Cerkev sv. Elizabete ima obliko križa.

Da si bote laglje predočevali glavno obliko ali kaker pravijo tloris (ker se zarišejo tla), mislite si pred seboj na tleh ležeč velik križ. Najdaljši spodnji konec vam predstavlja glavno ali dolgo ladjo, bruno počez dela poprečno ladjo, kratki konec zgoraj je pa kor ali prezbiterij t. j. prostor okoli

velikega altjarja do obhajilne mize. Tega kora ne smete zamenjati s pevskim korom zadaj nad vratmi. Ker je pa glavna ladja pri večih cerkvah pogosto zelo široka, ni mogoče napraviti tako širokega oboka (vsaj brez velike nevarnosti ne); zato so pogosto postavljeni po dolgi ladji od tal do stropa se vzdigujoči stebri, ki nosijo obok. Ti stebri delijo, če so v dveh verstah, ves ta doljni prostor križa ali dolgo ladjo v tri dele, če so v štirih verstah, kakei v kolinski stolnici, v pet delov. Srednji prostor mej stebri se imenuje srednja ladja, drugi prostor mej stebri in stenama so pa stranske ladje, ki so vedno bolj ozke in pogosto malo nižje ko srednja. Poprečna ladja, ki se imenuje tudi roki križa, ima pa vedno višočino srednje ladje.

Sedaj, ko veste dobro, kaj je glavna in srednja ladja in veste to razločevati od stranskih ladij, ter vam je tudi znana poprečna ladja in oblika cerkve sv. Elizabete, sedaj bote pa lahko sledili in prav razumeli popisovanje notranjosti te cerkve. Ogledali jo bomo po versti. Najprej glavno ladjo z obema stranskima, potem poprečno ladjo ali roki križa, na to zgornji del okoli velikega altjarja, ki se mu pravi kor, nazadnje pojdemo pa še v žagrad ali zakristijo.

Spodnji del križa ali dolgo ladjo delite dve versti, v vsaki po pet, vitkih, okroglih, lepo izdelanih stebrov v tri dele t. j. v srednjo in dve stranski ladji. Glavna ali srednja ladja je dvakrat tako široka ko obe stranski skupaj. Visoke so vse tri enako, namreč 19 metrov in vse tri skupaj tudi toliko široke, kaker sem že zadnjič omenil. Ta visokost cerkev zelo povišuje in ji daje neko posebno veličanstvo. Strop je v vseh ladjah kaker tudi v koru obokau v obliki križa (križni obok). Vsaki deseterih stebrov ima še štiri tanke stebriče ob sebi, ki segajo oklepajoči se glavnega stebra ko beršljan drevesnega debela notri do verha. Tu se naslanjajo nanje rebra, ki nosijo obok. Nekaj plemenitega, lepega, dobro premišljenega se bere iz te sestave delov v celoto. Prijeten vtisek napravi na gledavca in ga stori zadovoljnega, če se ozira kvišku proti krasnemu oboku; vsaj meni se je tako zdelo.

Vender sem pa kljub vse pravilnosti in popolnosti v zidanju oziraje se na spodnje dele čutil nekako zapuščeno. Vse je lepo, a naše oko na čisto gole stene ni vajeno. Cerkev se mi je zdelo preveč prazna, dolgočasna. In taka je v glavni ladji v resnici. Skorej ničesar drugega ne vidiš ko gole stene in stebre. Zadaj

imaš nad glavnim vhom pevski kor; pod njim visi na zadnji steni epistelske strani veliko starinsko pogrinjalo za stopnjice, v katerem je vtekana prilika o zgubljenem sinu, ob robu pa razvijanje viteza nemškega reda od najzadnje do najvišje stopinje. Najina voditeljica mežnarica je rekla, da je more nekaj tega pogrinjala tekala tudi sv. Elizabeta; pozneje sem bral, da je napravljeno še le v 14. stoletju, torej celo stoletje po njeni smerti. Na drugi strani pod korom visi po stenah nekaj ščitov hesenskih grofov in nemških vitezev. Ozervši se po ladiji pa vidimo na srednjem stebru evangeljske strani na nekem podstavku pod gotiškim baljdahinom velik kip device Marije z detetom Jezusom; na desni strani od te je na istem stebru kip sv. Elizabete, ki derži v levi roki vzorec te cerkve, na levi pa stoji kip sv. Katarine. Na stebru druge strani temu ravno nasprotnem visi velika, stara slika iz groba vstalega zveličarja. Če prištejemo k vsemu temu še aljtar sv. Križa, ki stoji v poprečni ladji prav tam, kjer se srednja ladja konča in verh tega še klopi na vsaki strani srednje ladje, imamo vse, kar se vidi v dolgi ladji. Ni čuda, da se zdi prazna in dolgočasna. Toda vedeti je treba, da je cerkev že blizu sto let neprenehoma v oblasti protestantov, cerkve teh so pa splošno še bolj dolgočasne ko ta in „služba božja“ brez duha in resnice.¹⁾

Nekedaj, ko je bila ta cerkev še katoliška, ni bila tako prazna ko sedaj. Nekedaj je bila na stebru blizu aljtarja sv. Križa lepa kamenita gotiška pridižnica, sedaj je ni več. Nekedaj je imela cerkev stenske svečnike na mestih, kjer je bila pri posvečevanju maziljena, sedaj jih več ne vidiš. Ker piše neki protest. pisatelj²⁾, da so se videli pred popravljanjem te cerkve na stenah

¹⁾ Neki župnik na Vestfaljskem mi je to-le povedal: V našo kat. cerkev je pridno zahajal k službi božji neki mož protestant. Vdeležil se je tudi procesije presv. R. T. Ko sem ga pozneje enkrat pri priložnosti vprašal, kaj ga vabi v naše kat. cerkve, mi je odgovoril: „Naše cerkve in služba božja me ne začoveljijo. Vedno čutim neko praznoto. Vaše kat. cerkve so pa mnogo lepše, služba božja nekaj, kar napolni dušo in zadovolji serce“. Ta mož je čez nekaj časa postal kat. kristijan. — Prav ima torej jezuitski pater Brors, kr piše: „Protestanti čutijo sami, da za zunanje v službi božji premalo storijo; če gine vnanje bogoslužje, gine tudi navadno notranja pobožnost. Kedor po vnanje več ne moli, ta navadno tudi po notranje ne moli“. (Modernes A B C, III. Aufl. Nr. 142).

²⁾ Bücking: Das Innere der Kirche der hl. Elisabeth zu Marburg voi ihrer Restauration str. 16.

in stebrih „p o v s o d“ žreblji in železni klini, od katerih jo bili neki posebne verste na koncu votli, še da sklepati, da so ti slednji služili za deržaje stenskih svečnikov, drugi so bili skoraj gotovo zato, da so podpirali podstavke raznih kipov, podob in družih okraskov. Na mnogih od teh „povsod“ se nahajajočih žrebljev so morebiti visele tudi zaobljubljene podobe, ketere so romarji donášali. Tudi spovednic je moralo v cerkvi biti precejšnje število, ker so romarji v obilnem številu prihajali na grob sv. Elizabete. Aljban Štoljc pravi, da jih je bilo 1. maja 1236 vseh skupaj nad en milijon. Neki drugi pa, ki je bil sam tam, terdi, da še v celem življenju ni videl toliko ljudi, kaker v Mariboru na grobu sv. Elizabete ¹⁾).

Pa tudi, če bi bila cerkev še tako lepo okrašena, nekaj bi vedno manjkalo. Katoliško serce pogreša tu najbolj Gospoda Jezusa v tabernakeljnu in večno luč, ki naznanja njegovo pričujočnost. Deni dete v še tako lepo palačo pa mu pri tem vzemi najdražje, kar ima na svetu, dobro mater. nezadovoljno bo, sirota je. In pelji kat. kristijana v najkrasnišo cerkev, ako ne zapazi pred aljtarjem večne luči, bo cerkev zanj dolgočasna, prazna, pusta, ker ne najde v nji najdražjega prijatela, najljubeznjivišega gospoda, Jezusa Kristusa.

Na zgornjem koncu srednje ladje, prav tam, kjer se stika ta s poprečno ladjo, stoji aljtar s v. Križa, ki zavzema vso širjavo srednje ladje, tako da iz nje ne moreš ne videti ne iti dalje v poprečno ladjo in v kor. Razmišljal sem zakaj ima aljtar to stališče in sedaj si razlagam stvar tako-le: V fraučiškanskih cerkvah v Kolinu, Paderbornu, Münstru in drugod sem videl, da nimajo kora ali oratorija na pevskem korusu ali v kakem drugem tesno zapertem in nizkem prostoru, ampak kor imajo v rešnici v korusu t. j. na prostoru okoli velikega aljtarja, kaker po naših mestih stolni korarji, samo s tem razločkom, da je pri onih kor zapert ali v klavzuri. Ker ljudje zavoľjo pregraje, ki

¹⁾ To je bil Cezarij iz Hajsterbaha (Caesarius von Heisterbach). On piše: „Aliis recedentibus alii occurrebant; sanitatem consecuti, Dei virtutem venientibus nuntiabant... Ego circa idem tempus ibi fui et non recordor me in tota vita mea tantum fuisse (menda po pomoti mesto: vidisse) populum, quantum in oppido Marburg et circa illud, tunc temporis conspexi. Vix aliquis sine magno labore intrare vel exire potuit“. Städtler, Zus. zu Montalembert p. 587. Prim. Heusinger: Geschichte des Hospitals Sanct Elisabeth in Marburg 1868, pg. 18.

je napravljena blizu obhajilne miza, ne morejo videti k aljtarju v koru, imajo zunaj ali sredi pregaje veliki aljtar za ljudi. Enako je imel tudi nemški red kor v cérkvi in sicer sredi križa v poprečni ladji mej korom in srednjo ladjo takoj za aljtarjem sv. Križa. Ta prostor je obzidan in zvišan in še sedaj se vidijo tam negdanji sedeži. Veliki aljtar je bil potemtakem aljtar sv. Križa, četudi je poglobitni in najlepši oni v koru posvečen sv. Elizabeti.

Kakšen je aljtar sv. Križa? Nad aljtarno mizo je kip žalostne Matere božje z Jezusom, na straneh stojite dve jokajoči ženi, nekoliko višje je oú smerti vstali Zveličar sè zastavo mej spečimi čuvaji. Te dve podobi obdaja razen angeljev še osmero aposteljnov, ob straneh so pa zopet angelji z godali in, če se ne motim, petnajst svetnikov in svetnic. Vse to pa obdaja visoko v višavo vspenjajoč se iz lesa zrezan, pobarvan in deloma pozlačen špičast lok. Na verhu tega je priterjen križ, na katerem visi Jezus, ob strani pa stojita kipa Marije in sv. Janeza. Celi lok je gotiškemu slogu primerno okrašen.

Stopimo dalje v poprečno ladjo. Toda naravnost iz srednje ladje ne moremo, ker nam zapira pot ravnokar opisani aljtar sv. Križa. Naju je peljala voditeljica na levo v stransko ladjo do železne ograje, ki zavira v ravni čerti z aljtarjem sv. Križa vhod v poprečno ladjo. Pojdimo še sedaj za to voditeljico. Mej pripovedovanjem in raznimi opazkami je izbrała ključ, odperla vrata sredi železne ograje, en korak in bili smo v severnem delu poprečne ladje, v prostoru, kjer je grob sv. Elizabete.

Hvala Bogu! Vender sva dosegla svoj namen! S'ala sva s tovarišem ob grobu vélike tretjerednice, opravila tu kratko molitev za se in za druge ter toplo priporočila sv. Elizabeti vsak svojo skupščino in celi tretji red. O, kako rada bi se bila tu pomudila malo več časa, pa ta je hitro tekkel in hiteti sva morala tudi midva, če sva hotela priti o pravem času na kolodvor. Verh tega se me je pa tudi polastila neka otožnost, da bi bil najraje jokal misleč, da počiva tu truplo vsakemu katoličanu tolikanj drage svetnice osamljeno in zapuščeno že dolgo versto let v oblasti sovražnikov in Bog ve, kako dolgo bo še. Voditeljica govori dalje in dalje razlagaje stvari po svojem neovergljivem načertu ter pove v najino največe iznenadenje, da je tu le grob sv. Elizabete, truplo njeno pa da počiva morebiti na drugi strani ladje nekje. Prav gotovega sama ni vedela povedati ničesar.

Grob sv. Elizabete je torej v severnem delu poprečne ladje.

Vidi se le velik nagrobni spominek ali mauzolej. Precej veliki kameniti stebriči nosijo iz kamna temne barve okusno izdelano pregrinjalo ali baljdahin štirivoglate podolgaste oblike. Pod tem stoji nad tlakom iz kamna zidana rakev, katero obdaja črna kamenita plošča do tal. Tu vidiš na podobi izdolbeni v ploščo v odperti rakvi ležečo sv. Elizabeto v erjavi obleki tretjerednikov, kaker so jo nekedaj nosili. V taki obleki je menda tudi vmerla in v nji bila pokopana. Obdajajo jo Marija, sv. evangelist Janez, sv. Katarina, sv. Peter, sv. Janez Kerstnik, Marija Magdalena, deželni grof Konrad in škof v škofovski opravi. Ob rakvi klečijo hromi in kruljevi, od zgoraj nad njimi pa nese angelj njeno dušo v ženski podobi z nebes na zemljo. Cela podoba nam menda hoče pokazati, da je sv. Elizabeta sicer v grobu, a njen duh še vedno mej nami prebiva vbogim v korist. Vsmiljena v kratki dobi 24 let svojega življenja deli vsmiljenje tudi po smerti. Severno stran tega spominka zakriva stena in zato ni mogoče blizu. Vidi se pa na steni pod baljdahinom naslikan oni trenutek ko so njeno martvo truplo blagoslovili, da ga neso v grob. Škof kropi z blagoslovljeno vodo in kadi s kadilom njeno truplo v spremstvu služabnikov, katerih eden ima v rokah križ, druga dva pa goreče sveče. Nad njimi se dvigata dva angelja, ki neseta v belem ogrinjalu dušo vmerle Elizabete h Kristusu sodniku, sedečemu na prestolu v levici knjigo deržeč, z desnico pa blagoslavlja približajočo se dušo Elizabetino.

Na tem grobu je najti obilno lepe in koristne tvarine za premišljevanje. Posebno ta zadnja slika nam ponuja krasno snov; saj bo tudi nam treba vmreti prej ali slej ter stopiti pred sodnika Jezusa, ki bo odperl knjigo našega življenja in vse natančno in pravično preiskal. Bog daj, da bi takrat tudi nad našo dušo dvignil desnico in jo blagoslovil stopivšo v večnost!

Naj pridenem tu še napis na grobu, saj je dobrim tretjerednikom drago vse, kar jih spominja na sv. Elizabeto. Napis je latinski, pisan sè starimi gotiškimi čerkami in se glasi po naše: Tisoč dvesto trideset let po Kristusu v enajstem mesecu (t. j. novembra 1231) od smertne kose premagana slavi častita Elizabeta zmago nad tem svetom. Peto leto potem in v petem mesecu šestega (namreč leta t. j. maja 1236) je prenesena pod vladanjem Gregorija devetega, zaščitnika vere, potem ko je bila vpisana v zasluženo knjigo svetnikov. — Na drugi strani: Slava Tevtonije, biser čednosti, vir modrosti, dika cerkve, cvetka vere, pot

(mladini), mati vbožcev, zdravilo bolezní, upanje grešnikov, odpri serce prošnjam svojih služabnikov, Elizabeta v nebesih kraljujoča . . .¹⁾ Konec se ne more brati.

Preden so prenesli mavzolej iz kora semkaj na grob, je bil ta pokrit s kamenito ploščo vijoličaste barve; na nji je bila priterjena plošča iz medi, ki je imela priprost napis: Tu leži Elizabeta, kar je dobrega storila, ima.²⁾ Del te plošče služi sedaj za podnožje na verhnem delu stopnjic pri velikem aljarju v koru.

Poprečno ladjo lahko razdelimo v tri dele. Severni del, kjer je ravnokar opisani grob sv. Elizabete; srednji del odločen za kor in južni del. V severnem koncu so trije aljarji, v južnem pa dva in mnogo nagrobnih spominikov hesenskih knezev in kueginj, ki so bili od 13. do 16. stoletja tu pokopani. Mej njimi počiva tudi ustanovitelj te cerkve, deželni grof Kourad, ki je bil član in verhovni predstojnik (Hochmeister) nemškega reda. Spominiki so neketeri prav lepi, pa za nas nimajo posebnega pomená, zato jih dalje ne bom popisoval.

Od aljarjev v severnem delu križa je oni, ki je najbližnji koru posvečen sv. Elizabeti ali pa sv. Križu. Drugi poleg je aljar sv. Katarine, tretji, Marijin aljar, pa stoji na zahodni steni tema dvema nasproti. V južnem delu imamo en aljar posvečen sv. Janezu Kerstniku, drugega svetima Juriju in Martinu.

Vsi ti peteri aljarji so po slikah in podobah mej seboj različni, po sestavi in zgradbi pa si tako zelo podobni, da bi mogli sklepati, da je delala in gradila ista roka vseh pet. Vsi imajo majhino, ozko in kratko aljtarno mizo. Nad to je ob steni postavljena lesena omara z vratmi na dve krili. Omara in vrata so razdeljena v več predalov, v katerih so znotraj iz lesa zrezane, zunaj pa slikane podobe, ki predstavljajo razne dogodke iz življenja dotičnih svetnikov. Vseh petero ne moremo ogledati natančno,

¹⁾ Christi post annos tricenas mille ducentos undeno mense mortis devicta sub ense Elisabeth mundo reverenda triumphat ab isto, ac anno quinto post sexti menseque quinto Gregorio nono fidei regnante patrono transfertur merito sanctorum scripta registro. Gloria Teuthonie, virtutum gemma, sophie fons, decus ecclesie, fidei flos, norma iu(vent)e, mater egenorum, morbi, medicina, reorum spes (cor ser)vorum votis iutende tuorum Elizabeth celo regnans, victo Iebuzeo hoc in mauseleo . . .

(Po knjižici Dr. W. Bücking: Die Kirche Hl. Elisabeth in Marburg III. Aufl.).

²⁾ Hic jacet Elisabet, si bene fecit, habet.

ker bi se predolgo mudili; oglejmo le onega, ki je posvečen menda sv. Elizabeti.

Aljtar sv. Elizabete stoji ob zgornji steni severnega dela póprečne ladje najbližje sredini cerkve. Začnimo od zgoraj. Precej visoko na steni je podoba križanega Jezusa; zavoljo tega imajo nekateri ta aljtar za aljtar sv. Križa. Listine posvečenja nimajo več, zato se ne da za gotovo terditi, kedo ima prav, ali oni, ki terdijo, da je to aljtar sv. Križa, ali drugi, ki ga imajo za aljtar sv. Elizabete. Le toliko nam je znano, da sedaj sv. cerkev za-
branja v eni in isti cerkvi dva aljtarja posvetiti isti skrivnosti ali svetniku pod enakim naslovom. Ta cerkev ima že en aljtar sv. Križa in enega drugega tudi, h kateremu bomo kmalu prišli, sveti Elizabeti posvečenega.

Kako stvari stoje, ne vem, mi ga imenujmo aljtar sv. Elizabete, ker nas v njem in na njem vse podobe nanjo spominjajo.

Aljtar na omara stoječa nad mizo ob steni, ki zavzema v širokosti, zaperta daljino aljtarne mize, odprta pa polovico več, je razdeljena znotraj v tri predale. V srednjem vidimo sv. Elizabeto na smertni postelji, ko ravno sprejema sv. popotnico iz rok svojega spovednika Konrada. V desnem predalu je vpodobljena ležeča na mertvaškem odru, katerega obdajajo na tleh klečeče osebe zatopljene v molitev za blager njene duše. — Podoba priča, da so tamošnji kristijani že pred šest sto leti kropili merliče in pri tem molili kleče, kakor je pri Slovencih na deželi še sedaj lepa navada. — Na levi strani se pa kaže oni prizor, ko so vzdignili njeno truplo iz groba v kapelici sv. Frančiška l. 1236. — Desno krilo vrat ima na notranji strani sledeče podobe: V eni gledamo Elizabeto ob strani njenega moža v onem dragocenem plašču, katerega je podarila nekemu vbožcu, pa ga po angelju zopet prejela. Druga nam kaže odgernjeno posteljo, v nji pa križanega Jezusa. Elizabeta kleči, mož in tašča pa začudena gledata, kako je to mogoče, ker je mati ravnokar tožila sinu, da je položila Elizabeta gobovega v posteljo. V tretji se vidi kako Elizabeta gobove vmiva in snaži, v četrti pa, kako jo spovednik Konrad biča pred podobo „Glejte človek! (Ecce homo)“ v prisotnosti dveh pri odprtem oknu stoječih prič. — Levo krilo nam predstavlja Elizabeto z otroci in eno služabnico v cerkvi pri sv. maši, klečeče pred aljtarjem; vidimo jo ko jemlje slovo od moža Ludovika, ki je namenjen na vojsko v sv. Deželo, gledamo jo z otroci in eno služabnico pred vratmi na Stražišču, kjer so ravno izstopili; predočuje

se nadalje tudi oni prizor, ko jo je neka nehvaležna beračica v ozki ulici mesta Ajzenaha pehnila v lužo, ker se Elizabeta ni hitro vmeknila s pota, in slednjič nas pelje zadnja podoba v ubožno Elizabetino stanovanje v Maribor. Poslanec njenega očeta Andreja, ogerskega kralja stoji s pismom v roki pred Elizabeto, ki sedi pri kolovratu in prede. Skuša jo spraviti na očetov dom, pa ona si je zbrala vboštvo in izvolila živeti v pregnanstvu do smerti.

Te v lesi urezane podobe niso ravne posebno umetne, ne-ketere so prav robate, a starost jih dela častitljive. Verhu tega so pa živa knjiga, iz ketere more vsagdo brati, kaj je sv. Elizabeta terpela, kako delala, da si je pridobila nebesa. In čeravno v drugih stvareh ne morem hvaliti protestantov z ozirom na to cerkev, jih vender moram pohvaliti v tem, da so te častitljive starine ohranili in jih pri popravljanju cerkve prenovili, koliker se je dalo v negdanji obliki.

Zunanja slikana stran vrat je toliko pokončana, da se slik ne more več razločevati, torej jih tudi popisati ne morem in zato je omara menda navadno tudi vedno odperta.

Odtod stopimo skozi ozek vhod v kor ali prezbiterij k velikemu aljtarju, ki je bil posvečen sv. Elizabeti v čast l. 1290. Lepo, umetno, v vsakem oziru doveršeno mojstersko delo v gotiškem slogu! Vse je iz belega kamena. Nad aljtarno mizo se dviga kamenit nastavek, ki je razdeljen spodaj v tri kapelice, mej katerimi se vzdigujejo precej visoko navzgor štirje krasni gotiški stolpiči. Razni okraski so okusno, slogu primerno izdelani. — V srednji kapelici stoji kip device Marije z božjim detetom, dva angelja ob strani jima podajata kroni. V desni kapelici vidimo kipe sv. Petra, sv. Janeza in sv. Frančiška, v levi pa sv. Elizabete, sv. Katarine in sv. Barbare. Na straneh in zadaj kapelice niso izdolbene, pokrivajo jih gladke plošče, na katerih so slike kraljev in prerokov, ki so napovedovali Odrešenika in devico Marijo.

Na južni strani kora stojijo ob steni umetno izdelani sedeži za mašnika, dijakona in subdijakona z visokim nastavkom, kjer stoji v sredi na verhu ne ravno velik, a zelo lep kip sv. Elizabete. Imajo ga splošno za najpopolnjšo podobo sv. Elizabete.

Na severni strani je pa tabernakelj ali hišica za Najsvetejše, vmetno gotiško delo. V prejšnjih časih navadno niso hranili presy. Rešnjega Telesa v velikem aljtarju, ampak so imeli poleg aljtarja posebno hišico, ki je bila navadno zelo lepo in umetno izdelana. Sedaj imajo Najsvetejše, koliker sem videl po raznih mestih,

povsod v tabernakeljnih na velikem ali strauskem alitarju, one hišice so pa tu in tam po večih cerkvah še ohranjene ko častitljivi ostanki navade negdanjih stoletji.

Zdaj nam pa ne ostaja družega, ko ogledati še žagrad ali zakristijo. Tu se lahko kupi za spomin kaka fotografija te cerkve in njenih delov ali knjižica, ki je popisuje. Mežnarica ima tam ob steni celo omaro takih stvari na prodaj; toda po režnih venčih ali svetih podobicah zastonj vprašujete, tega ne poznajo ubogi Lutrovi ljudje. Sicer pa verjemite mi, dragi bravci, da vas ne bi vodil v žagrad, da ni tu nekaj posebno imenitnega za nas. To je rakev sv. Elizabete. Vender ne smete misliti, da je to tista rakev, v katero so takoj po smerti položili njeno truplo, ampak to je nakaka hišici podobna dragocena skrinja, kamer so pozneje enkrat shranili njene kosti in lubanjo z drago krono¹⁾, dokler ni brezbožni in razberzdani odpadnik Filip, deželni grof, leta 1539. skrinjo siloma odperl, kosti in lubanjo se zlato krono, vzel in tako onečastil svetinje sv. Elizabete, lastne sorodnice. Tako daleč ga je pripeljal Lutrov krivi nauk!

Ta rakev stoji v žagradu pod stekleno omaro, katero obdaja močna železna ograja priterjena v tla. Podobna je mali hišici sè zelo poševno streho. Napravljena je iz hrastovega lesa, keterega pa ni videti, ker je v krog in krog obita s pozlačeno bakreno ploščevino in posejana z biseri in dragimi kameni. Dolga je čez poldrugi meter (1.71 m), nad pol metra široka in meter visoka. Nad streho se dvigajo na pozlačenih stebrih precej debele kroglje, podobne velikim nerazcvetenim popkom, okrašene z emajlom. Spodaj so na vseh štirih straneh sreberni močno pozlačeni kipi. Na sprednji strani je v sredi kip Jezusa, ki sedi na prestolu desnico povzdigujoč, v levici pa knjigo deržeč; na zadnji daljši strani je bil v sredi križani Jezus, nad keterega glavo je deržal angelj krono, ob strani pa stojita Marija in sv. Janez. Ob straneh je na vsaki strani šest aposteljnov, trije na desni, trije na levi.

Na končnih straneh pa vidiš spredaj kip device Marije z Jezusom v naročju, zadaj pa sv. Elizabeto. Na strehi so priterjeni iz srebra izrezani dogodki iz življenja sv. Elizabete; mej

¹⁾ Neketeri pravijo, da so v [to skrinjo shranili le lubanjo s krono. Štolje pa terdi, da je Filip, ki je ostanke sv. Elizabete oskrunil, 1539 leta našel notri le kosti, lubanja pa da je bila v drugi, v steni skriti omari. (Alban Stolz: Die hl. Elisabeth str. 406).

njimi se vidi na sprednjem koncu perve strani oni prizor, ko je prejela obleko tretjega reda sv. Frančiška.

Lubanko s krono so katoličani nekedaj nosili v procesiji na dragoceni blazini. ¹⁾

Pred prenovljenjem cerkve v preteklem stoletju je ležal poleg rakve v zakristiji kos poravnane pisane tkanine, katero so kazali in imeli za potni robec sv. Elizabete ²⁾. Sedaj ga ni več videti. Zginil je, kaker mnogo družega.

Tako smo ogledali glavne stvari. Najdražji nam je gotovo grob sv. Elizabete in pa rakev, ker je bilo eno in drugo v najožji dotiki z ostanki drage nam svetnice. Pa tudi vsa cerkev ni družega ko velikanski in veličasten nagrobni spominik ponižne tretjerednice iz starodavnih časov. Nekedaj so katoličani ta kraj pridno obiskovali in prejemale obilno dušnih in telesnih dobrot. Sedaj ni ne enega ne družega; škodo ima le ubogi človeški rod.

Dragi bravci, vi boste težko kedaj mogli počastiti sv. Elizabete na njenem grobu. Ali saj jo lahko častite tudi doma v lepi slovenski domovini. Častite jo pa prav posebno s tem, da jo boste posnemali ko vsmiljeno mater vbogih, poterpežljivo v nadlogah in preganjanju, gorečo tretjerednico v pobožnosti in ljubezni.

Preden pa te verstice sklenem, imam k zgodovini še naslednje dostaviti. Od vstanovljenja do leta 1539 je bila ta cerkev vedno lastnina nemškega reda. Tega leta si je pa deželni grof Filip s priimkom „Ošabni“ derznil vzeti jo pravim lastnikom, katerim je pripadala in jo izročiti krivičnim rokam protestantov po znanem tedanjem izreku: „Čiger dežela, tega vera“ (Cujus regio illius religio). Osem let na to (1547) so katoličani smeli zopet v nji svojo službo božjo obhajati, a le v koru; lađjo in aljtar sv. Križa so protestantje za svoje „bogosluzje“ prideržali. Ali je to trajalo potem vedno nepretergoma tako, ne vem, le toliko mi je znano, da se od l. 1827 katoliška služba božja notri več ne obhaja in da je cerkev od tistega časa dalje popolnoma v rokah

¹⁾ Iz Štoljceve knjige je razvidno, da je ta navada v 16. stoletju že prenehala, ker l. 1539 komtur niti ni vedel, kaj je v skriuji. (Stolz: Die hl. Elisabeth. 5. Auflage str. 399)

²⁾ Prim. Bücking: „Das Innere der Kirche der hl. Elisabeth zu Marburg vor ihrer Restauration“. str. 31.

protestantov. Katoličan jo sme za gotov denar le še ogledati, vse druge pravice jim je moderna pravicoljubnost odrekla. —

Te čertice so načertave in sedaj tudi končane s preserčno željo, da bi vsi Slovenci doma in na tujem ostali vedno zvesti Bogu in svojemu narodu. Kar je v njih dobrega sprejmite in posnemajte, kar slabega, verzite od sebe! — Vi, dragi tretjeredniki, pa razširjajte tretji red z besedo, še bolj pa z lepim zgledom posnemajoč veliko svojo zaščitnico, sv. Elizabeto!

Življenje sv. Frančiška,

pisano od treh njegovih tovarišev, kateri so nekedaj
ž njim občevali.

P. H. R.

X. POGlavJE.

Kako je prerokoval šesterim svojim tovarišem, kaj bodo imeli terpeti, ko pojdejo po svetu in kako jih je opominjal k poterpežljivosti.

Blaženi Frančišek, vže poln milosti svetega Duha, pokliče k sebi rečenih šest bratov, ter jim prerokuje, kar se jim ima prigoditi. „Premišljujmo, jim pravi, predragi bratje, naš poklic, v keterega nas je Bog po velikem vsmiljenju poklical, ne samo za naše zveličanje, temuč v zveličanje mnogih drugih, da gremo po svetu opominjajoč in proseč vse ljudi, bolj sè zgledom kaker z besedo, da naj delajo pokoro za svoje grehe in se zapovedi božjih spominjajo. Ne bojte se, ker ste na videz majhini in nevedni, temuč nevstrašljivi priprosto oznanjujte pokoro, zaupajoč v Boga, kateri je premagal svet, ker njegov Duh bo govoril po vas in v vas, opominjevaje vse, naj se k njemu spreobernejo in njegove zapovedi spolnjujejo. Naleteli boste pa na neketere ljudi verne, krotke in blage, kateri bodo radostno sprejeli vaše besede; pa tudi na dosti drugih, nevernih, prevzetnih in bogokletnih, kateri se vam bodo zoperstavljali zasramovaje vas in to, kar boste govorili.

Pripravite se torej vse to poterpežljivo in ponižno prenašati v svojih sercih.“

Ko so bratje vse to slišali, so se začeli bati. Na kar jim svetnik reče: „Ne bojte se, ker ne bo mnogo časa prešlo, in pridružilo se vam bo mnogo učenih in imenitnih, kateri bodo z vami pridigali kraljem in knezem in mnogim narodom; in mnogo se jih bo spreobrnilo h Bogu, kateri bo po celem svetu pomnožil in razširil svojo družino“.

In ko jim je to rekel in jih blagoslovil, so možje božji pobožno odešli vladaje se po njegovih opominih. In ko so prišli h kaki cerkvi ali h kakemu križu, so pokleknili in pobožno molili: „Molimo te, Kristus, in blagoslovljamo te po vseh cerkvah, ketere so na celem svetu, ker po svojem svetem križu si svet odrešil“. Oni so bili namreč prepričani, da je mesto božje povsod, kjer so našli kak križ ali kako cerkev.

In gdor jih je videl, se je jako čudil, ker so se po obleki in življenju od vsih ločili, ter se zdeli kaker pogozdni ljudje.

Kamer so pa prišli, v mesto ali grad, v vas ali hišo, oznanjevali so mir opominjajoč vse, naj se boje in naj ljubijo stvarnika nebes in zemlje in naj spolnjujejo njegove zapovedi. Neketeri so jih radi poslušali, drugi nasproti so jih zasmehovali, večinoma so jih pa nadlegovali s vprašanji. Neketeri so rekli: „Od kod ste vi?“ Drugi so spraševali, kateri je ta njihov red. In akoravno je bilo težavno na toliko vprašanj odgovarjati, so jim vender preprosto povedali, da so možje spokorniki, iz mesta A s i z a; ker njih red ni bil še pravi red.

Mnogi so jih pa imeli za goljufe in za norce, ter jih niso hoteli sprejemati pod streho, da jim ne bi kradli njih reči (imeli so jih namreč za tatove). Zato so na mnogih krajih po mnogem zasramovanju, prenočevali v cerkvenih ali hišnih lopah.

O ravno tistem času sta dva beračila po Florenciji, kjer nista mogla dobiti prenočišča; in ko sta prišla k neki hiši, ketera je imela lopo in v lopi peč, sta rekla eden drugem: „Tu bova mogla prenočiti.“ In ko sta prosila gospodinjo, da naj ju sprejme pod streho, in ona ni hotela, sta

rekla ponižno, da naj jima dovoli tisto noč počivati pri peči. In ko jima je za tisto noč dovolila, je prišel njen mož, in ko ju najde v lopi, pokliče ženo ter ji reče: „Zakaj si sprejela v lopo te poredneže“. Ona mu je odgovorila, da ju ni sprejela pod streho, temuč jima dovolila, da smeta prenočiti v lopi, kjer ne bi mogla vkrasti družega kaker derv.

Mož ni torej dovolil, da se jima dajo plahte, akoravno je bilo takrat jako mraz, ker ju je imel za tatova in poredneža. Ali ko sta tisto noč do zornic jako spodobno spala pri peči, ogreta samo od ognja božje ljubezni in pokrita s plahto gospe siromašnosti, sta šla nato v bližnjo cerkev k zornicam; in zgodaj je šla tista žena v ravno tisto cerkev, ter videč tista dobra brata tako zatopljena v pobožno molitev, je rekla sama pri sebi: „Ke bi ta moža bila poredneža in tatova, kaker je rekel moj mož, ne bi tako pobožno molila.“

In ko je to premišljevala, je prišel neki mož, po imenu Gvidon, delit miloščino vbogim, kateri so ostali v cerkvi; in ko je prišel h bratoma in hotel vsacemu od njiju dati denarja kaker drugim, sta se branila ter nista hotla denarja vzeti. In on jima reče: „Zakaj vidva vboga nočeta vzeti denarja, kaker drugi?“ Brat Bernard odgovori: „Res da sva vboga, ali nama ni vboštvo tako težko kaker drugim vbogim, ker po milosti božji, čiger svet sva spolnila, sva svojevoljno postala vboga“. Mož se je začudil, ter ju vprašal, ali sta kedaj imela kaj lastnine, na kar sta odgovorila, da sta bila bogata, ali da sta vse vbogajme dala. In tisti, kateri je to govoril, je bil brat Bernard, drugi za blaženim Frančiškom, keterega imamo denes za jako svetega brata, ker on je prvi objel poslanstvo miru in pokore ter, prodavši vse, kar je imel, in mej vboge razdelivši, tekel za svetnikom božjim, ter po svetu evangelijske popolnosti ostal stanoviten do konca v sveti čistosti.

Ko je torej rečena žena videla, da brata nista hotla denarja, je šla k njima, ter jima rekla, da bi ju rada sprejela v svojo hišo, ako bi hotla k nji priti na prenočišče. Brata sta ji ponižno odgovorila: „Gospod ti bo povernil to dobroto“.

In njen mož, slišavši, da sta brez prenočišča, ju je spremil s svojo hišo, ter jima rekel: „Glejta prenočišče, od

Boga vama pripravljeno: ostanita tu po svoji volji“. In ona sta Bogu hvalo dajoč, ostala za nekoliko dni, ter moža sè zglodom in besedo vterdila v strahu božjem, tako da je potem dajal mnogo vbogajme.

Sicer akoravno je on ž njima tako lepo ravnal, so ju vender drugi tako zaničevali, da so ju mnogi veliki in majhini zmerjali, ter jima krivice delali in večkrat siromašno obleko kradli. In ker sta tako služabnika božja ostajala naga, ker po obliki svetega evangelja sta nosila eno samo tuniko, nista terjala da se jima poverne, kar se jima je vzelo. Ako je pa gdo iz vsmiljenja hotel vkradeno povrniti, sta to radovoljno prejemala.

Neketeri so ju pa z blatom ometavali, zopet drugi so jima v roke devali kocke, ter ju vabili, da bi igrala ž njimi. Drugi so ju od zadaj prijemali za kapuce, ter ju na ramah tako viseča nosili.

Tako in enako so ž njima delali, imeli so ju za tako ničvredna, da so ju prederzno žalili, kaker se jim je poljubilo. Nadalje sta prestala nepopisljive bridkosti in stiske od lakote, mraza in nagote.

Vse to sta delala stanovitno in poterpežljivo, po opominih blaženega Frančiška, ter se nista ne žalila ne vznemirjala, niti tistim, kateri so gerdo ž njima ravnali, storila kaj hudega; mariveč ko popolna in evangelijska, ter v priliki velikih dobičkov (nebeških zakladov) sta se v Bogu jako veselila, imajoč za veliko radost, keder sta prišla v take skušnjave in britkosti, in po besedi sv. evangelija, sta pridno in goreče molila za svoje preganjavce.

XI. POGlavJE.

O sprejemu drugih štirih bratov, in o goreči ljubezni, ki so jo imeli prvi bratje mej seboj in kako so pridno delali in molili, in o njih popolni pokorščini.

Ko so videli torej ljudje, kako so se bratje v nadlogah veselili in radi in pobožno molili, da niso sprejemali denarja, niti ga pri sebi nosili, ter kako močno so se mej sabo ljubili, in na tak način pokazali, da so prvi Gospodovi učenci, je mnogo spokornih k njim prišlo, ter jih za ražaljenja odpuščanja prosilo. In oni so jim od serca radi

odpuščali, rekoč: „Bog naj vam odpusti“, ter jih koristno o njih zveličanju podučavali.

Neketeri so brate prosili, da bi jih v njih družbo sprejeli, in ker jih je vsih tistih šest imelo oblast od blaženega Frančiška sprejemati v red, zaradi malo bratov, so neketere v svojo družbo sprejeli, in potem ob odločenem času se vsi skupaj povernili k sveti Mariji Porcijunkuljski. In ko so se sešli, so bili tako polni veselja in radosti, kaker da se ne bi spominjali več ničesar, kar so bili prestali od hudobnih ljudi.

Celi dan so pobožno molili in delali, zato, da bi od sebe odvernili vsako lenobo, dušno sovražnico. Vstajali so o polnoči in pobožno molili v obilnih solzah in zdihljajih. Ljubili so se mej sabo sè serčno ljubeznijo, ter si eden drugemu stregli, kaker streže mati svojemu edinemu, ljubeznivemu sinu.

Tako velika ljubezen je v njih gorela, da se jim je lahko zdelo dati v smert svoja telesa ne samo iz ljubezni do Kristusa, temuč tudi za zveličanje duš in teles sobratov. Potemtakem, ko sta nekega dne šla skupaj dva brata, sta naletela na nekega norega, kateri je začel na njiju lučati kamenje. Ko je eden od njih zapazil, kako norec luča kamenje na brata, se je hitro on postavil pred njega, hoteč da raje njega kamenjuje, kaker pa njegovega brata, in to iz ljubezni, od ketere je bil on vnet; in tako sta bila oba pripravljena dati svoje življenje eden za drugega.

Bili so namreč tako vterjeni v ponižnosti in ljubezni, da so eden drugemu spoštovali kaker očeta in gospodarja; in tisti, kateri so se odlikovali po službi predstojništva ali po kaki drugi milosti, so se kazali ponižniši in ničvredniši od drugih. Vsi so bili popolnoma vdani pokorščini, zmirom pripravni izverševati voljo za ovedujočega; niso gledali, je li zapoved previdna ali neprevidna, ker vse, kar se jim je ukazovalo, so imeli za božjo voljo, in zato jim je bilo lahko in sladko slušati.

Od mesenih želja so se zderžavali, jako same sebe sodili in se varovali eden drugemu ražaliti. Ako se je pa kakšenkrat zgodilo, da je rekel gdo družemu besedo, katera bi ga bila mogla vznemiriti, ga je tako vest pekla, da ni imel miru, dokler ni prosil odpuščenja, vergel se ponižno

na tla, ter hotel, da mu ražaljeni brat stopi z nogo na usta.

Ako pa vznemirjeni brat ni hotel stopiti z nogo na usta ražaljivca, je ta vkažal, ako je bil predstojnik, da mu stopi na usta; ako pa ni bil (predstojnik), je podložni skerbela, da to vkaže predstojnik; in na tak način so ravnali, da ni bilo mej njimi obene serditosti in hudobije, temuč je mej njimi vladala popolna ljubezen, in so si prizadevali za vsako strast imeti nasprotno čednost, po Jezusa Kristusa milosti, ketera jih je h temu napeljevala in pri tem spremljevala.

Verhu tega niso nič lastnega imeli; namreč po vodilu, katero so aposteljni učili in po katerem so oni živeli, so vsi skupaj rabili bukve in druge njim darovane reči. In ker so živeli v pravem vboštvu, so bili tudi radodarni s tem, kar se jim je dalo vbogajme, dajajoč radi zavolj Boga miloščino vsacemu, kateri bi jih za njo prosil, posebno pa vbogim.

In keder so hodili okolu in naleteli na berače, kateri so jih prosili vbogajme, in jim niso imeli kaj družega dati, so jim dali kak kos svoje obleke, akoravno siromašne. Kakšenkrat so si odtergali kapuce ad tunike, ter jim je dali; zopet drugikrat so odtergali od tunike kak drugi kos, zato, da bi spolnili evangeljske besede: „Vsacemu, gdor te prosi, daj.“

Nekega dne je prišel neki berač prosit vbogajme h cerkvi svete Marije Poreijnukuljske, pri kateri so bratje nekaj časa prebivali. In bil je tam plašč, keterega je nosil neki brat, ko je bil še mej svetom. In ta, ko mu je rekel blaženi Frančišek, da naj ga da tistemu vbožčeku, mu ga je dal rad in hitro, in zavoljo spoštljivosti in pobožnosti, s katero je dotični brat dal plašč vbogajme tistemu siromaku, se je videlo, kako je šla tista miloščina v nebesa, on se je pa občutil prešinjenega z novo radostjo.

Tudi ko so k njim prišli bogati tega sveta, so jih veselo in prijazno sprejeli, s prizadevanjem odverniti jih od hudega ter jih spodbujati h pokori.

Prosili so tudi, da se jih ne bi poslalo v rojstne kraje, zato, da bi se ogibali prijateljstva in družbe svoje. Žiahte

ter spolnjevali besede preroka: „Postal sem ptujec svojim bratom, in popotnik sinovom svoje matere“.

Jako so se veselili u vboštvu, ker niso za bogastvom hlepeli, temuč vse minljivo, kar morejo ljubivci tega sveta poželeti, zaničevali: posebno pa denar, keterega so ko prah z nogami teptali, in kaker so bili podučeni od svetnika, so ga cenili kaker oslovske odpadke.

Veseli so bili zmirom, ker v njih ni bilo nič tacega, kar bi jih moglo žaliti. Koliker bolj so bili ločeni od sveta, toliko tesneje so bili združeni z Bogom. Hodeč po poti križa in stezah pravičnosti, so odstranjevali nadležnosti tesne poti pokore in evangeljskega spolnjevanja, zato da bi bila prihodnjim pot ravna in gotova.

Sv. Tomaž, Anton in Ludovik,

japonski marterniki, najmlajši svetniki- tretjeredniki.

P. A. F.

2. Sv. Anton.

Antonov oče je bil Kitajec, mati pa Japonka. Pri jezuitih se je učil brati in pisati. Rad je hodil v cerkev molit in k sveti maši streč. Pogostoma je hodil v frančiškanski samostan in jako želel vstopiti v tretji red svetega Frančiška in kot tretjerednik v samostanu živeti. Pater Hijeronim pa, samostanski predstojnik, ga ni hotel sprejeti brez očetovega dovoljenja, ker ga je kaker vbog tesar, delavec, potreboval. Ali oče, ki je bil dober kristijan, mu ni branil, marveč ga še sam ostrigel po samostansko, ker si je mislil, da bo v samostanu bolj koristil in več dobrega storil kaker pa pri njemu doma. V samostanu so ga še dalje učili kerščanskega nauka in pa japonskega jezika, da bo mogel druge učiti. Bil je zelo nadarjen deček in lepega obnašanja v cerkvi, v samostanu in v družbi. Vsak, ki ga je poznal, je rekel, da je zrel za nebesa. Kmalu je imel priložnost, da je mogel pokazati svoje prave resnične čednosti in stanovitnost v sveti veri. V mestu Usaka

(Osaka), kjer je živil ta čas Anton, so tudi prijeli frančiškane in jih peljali v mesto Meako v ječo, ž njimi tudi 13 letnega Antona in 12 letnega Ludovika. Ta dva sta šla prva vsa vesela, z na herbtu zvezanimi rokami in odrezanim desnim ušesom. Koliko je sta preterpela na tej dolgi poti, po zimi, ko so hodili od mesta do mesta cel mesec januar do 5. svečana! Vsi so se jima čudili. Na praznik svete Agate, 5. svečana, sta prišla z drugimi v mesto Nangasaki; vse so peljali zunaj mesta na bližnji hribček, kjer so navadno hudodelnike sè smertjo kažnjevali. Tu jih je čakal počitek — na križu. V treh verstah so položili na zemljo 26 križev; v sredi šest za frančiškane, na desnici in levici frančiškanov pa po 10 za druge marternike. Na vsakem križu je viselo ime marternika, za katerega je bil narejen. Na ta hribček sta prva prišla Anton in njegov tovariš Ludovik, tako serčna in vesela, da so se čudili kristijani in celo neverniki. Zdaj stopita k svojemu sinku Antončku oče in mati. Od narave vsa prevzeta ga mati nagovarja, da naj zdaj še ne vmerje za sveto vero, temveč pozneje, ko bo odrasel. Ali Antonček ji odločno odgovori, da zaupa na Boga in z božjo pomočjo bo preterpel vse bolečine. Odgovedati se nikaker neče sveti veri in priložnost dati nevernikom, da bi se norčevali z našo sveto vero, za katero je pripravljen vmreti. Na to se je slekel in svoji materi rekel: «Vzemite, moja mati, tó obleko in se potolažite. V nebesih bom za vas prosil. Ne jokajte za menoj, temveč za nesrečne nevernike; zakaj jaz grem h Bogu se veselit, ti pa bodo prišli v pekel.»

Ko so ga privezali na 17. križ blizu patra Petra Kerstnika, je čakal, kedaj mu bo rekel zapeti 112. psalem „Laudate pueri Dominum, Hvalite, služabniki, Gospoda“, ali kaker prestavlja sv. Avguštin in drugi «Hvalite, otroci, Gospoda», kaker jima je na poti rekel. Ko se mu zdi, da zastonj čaka, ga milo vpraša: Častiti pater, ali se ne spomnite, kar ste nama rekli na poti, da naj začneva peti psalem: Hvalite, otroci, Gospoda, ko bova na križu? Zdaj je že čas, ali naj začneva? Predstojnik pater Peter Kerstnik je bil zamaknjen ta čas in ni nič odgovoril, vendar sta začela peti imenovani psalem Anton in Ludovik, pa tako pobožno in lepo, kaker da bi pela angelja. Ko sta izpela psalem, zopet pogleda

Anton patra Petra Kerstnika in pa prosi, da bi zapela še kako drugo pesem. Pater Peter Kerstnik ga pogleda in s pogledom spodbuja k smerti. Ta trenotek pride rabelj k Antonu ter mu porine dve sulici navskriž skozi serce eno z desne strani, drugo pa z leve. Komaj 13 let star izdihne Anton svojo dušo, ki je zdaj kronana z dvema krasnima kronama, devištva in marterništva.

3. Sv. Ludovik Ibarki.

Ludovik ali Alojzij Ibarki (Ibarchi) je bil sin nevernega očeta; imel je pa strica Leona in Pavla, ketere nahajamo mej jakonskimi marterniki. Stric Leon, dober katoličan, je vzel k sebi svojega nečaka, ki pa še ni bil kerščen. Ko ga je stric naučil toliko kerščanskega nauka, koliker je treba, da more prejeti sveti kerst, ga je dal kerstiti. Nato ga je višji frančiškanski predstojnik sprejel kot klerika tretjerednika. V začetku je opravljal v samostanu bolj lahka dela, ker je bil star še le deset let in pol. Bil je miren in ljubezniv; rad je stregel pri sv. maši in gobavim v bolnici, česar se dečki njegove starosti na Jakonskem bojijo. Pobožnosti in spokorna dela je opravljal kaker drugi odraščeni bratje lajiki in samostanski tretjeredniki. Samo poldrugo leto po prejetem sv. kerstu je tako živel v samostanu, ker so z drugimi frančiškani tudi njega prijeli, zvezali in v smert na križu obsodili. Preden ga je pa rabelj privezal na križ, ga je skušal sodnik premotiti s prilizovanjem; obetal mu je, da ga bo k sebi vzel za sinu in ga kralju priporočil, ako se odpove kerščanski veri. Ali sveti deček mu moško odgovori: „Zelo nespameten bi bil, ke bi pustil večne obljube za časne, ki bodo kmalu končane, one nebeške pa nigdar. Kar mi obetate, bom imel s pätrom Petrom Kerstnikom“. Ko mu je sodnik rekel, da samo njemu ponuja to kraljevo milost, mu Ludovik odgovori: «Da bote vedeli, kako malo se zmenim za vaše obljube, vam povem, da se ne bom odpovedal sveti veri, tudi ne, ke bi mi zapovedal pater Peter Kerstnik, ker grem v nebesa». Nato je vprašal, kje je njegov križ, in ko so mu pokazali 18. križ, je tekel k njemu, ga objel in poljubil. Vsi, kristjani in neverniki so se čudili, da se 12 letni deček, ne da pregovoriti sodniku,

in da se ne boji vmreti. Na križ je bil privezan zraven sv. Antona, s katerim je pel na križu, kaker je bilo že rečeno, dokler ni rabelj prebodel njegovega nedolžnega serca.

Komaj so japonski marterniki izdihnili svoje duše, že jih je začel poveličevati Bog; zato je tudi dovolil papež Urban VIII., da se sme vsako leto obhajati njih praznik. Papež Pij IX. jih je pa mej svetnike prištel 8. junija leta 1862 in frančiskanskim cerkvam podelil popolni odpustek za ta dan za vse verne.)¹

Tretji red v Postojni.

„Veselite se z veselimi“ (Rimlj. 12, 15.). Tako nas opominja sv. ap. Pavel. Ko dobri otroci sv. matere katoliške cerkve se moramo veseliti, če vidimo, da se na zemlji razširja kraljestvo Kristusovo; zato moramo biti tudi veseli, če se mej nami širi 3. red sv. Frančiška. Zakaj „3. red nam prinaša“, kaker so rekli rajni papež Leon XIII., „duha Kristusovega in s tem zdravilo zoper vsakeršno zlo“; in „tretjeredniki so bili vsigdar dobri kristijani, popolnoma vdani katoliški cerkvi“. Tretji red res zelo pospešuje in vterjuje versko življenje v katoliški cerkvi.

V naših slovenskih deželah se, hvala Bogu, 3. red vedno bolj širi. To nas napolnuje z veselim upanjem, da bo naše ljudstvo ostalo tudi v prihodnosti verno katoliško ljudstvo, na katero se bo mogla sv. cerkev popolnoma zanašati. Zares dovolj vzrokov imamo veseliti se, ako se množi število dobrih tretjerednikov. Zakaj, kjer je veliko dobrih tretjerednikov, tam versko življenje vidno napreduje.

Na Kranjskem imamo tudi na deželi precej podružnic 3. reda, ki se lepo razvijajo in vspešno delujejo zlasti tam, kjer imajo dobro vodstvo.

Že dolgo smo gojili tiho pa serčno željo, da bi se 3. red vstanovil tudi v Postojni. Postojna bi bila posebno primerna za to, bila bi nekako središče za celi okraj.

¹) Glej P. Pietr' Antonio di Venezia *Leggendario Franceseano* 1721.

Popreje, kaker smo pričakovali, se nam je ta želja spolnila. Dne 25. okt. t. l. smo tam vstanovili podružnico 3. reda.

Veleč. gospod dekan so svojim faranom že preje natančno razložili začetek, pomen in korist 3. reda ter jih zopet in zopet vabili, naj pristopijo h tolikanj koristni družbi. Njihove besede so padle na rodovitna tla. Ljudje so se začeli prav pridno oglašati za 3. red, tako da jih je kmalu bilo nekaj nad 100. Videlo se je takoj, da so spoznali, kako koristen je 3. red za njihovo časno in večno srečo.

Posebno znamenit je bil torej za Postojno 25. dan meseca oktobra t. l. Ta dan je bila tu vstanovljena podružnica 3. reda. Vsi tisti, ki so pri tej priložnosti imeli biti sprejeti v 3. red, so pobožno prejeli zakramenta sv. pokore in sv. R. Telesa, da bi tako po sprejemu v 3. red res oblekli novega človeka, ki je po Bogu vstvarjen v pravici in resnični svetosti.

Cerkvena slovesnost se je veršila v nedeljo popoldan. Ljudi se je zbralo prav veliko, tako da je bila cerkev skoraj natlačena. Najpreje je bila pridiga, v kateri so se vernikom razložile poglobitve dolžnosti tretjerednikov in nekatere duhovne dobrote, ki jih tretjeredniki uživajo. Nato je bilo slovesno sprejemanje, ki je trajalo precej dolgo, zakaj sprejetih je bilo 123 udov. Zelo nas je veselilo, da je tudi večja večina drugih ljudi ostala mej sprejemanjem v cerkvi ter z vidno pazljivostjo sledila obredu. Upajmo, da se je pri tem marisikomu vzbudila želja po posvečeni obleki 3. reda.

Kaj ne, ljubi bravei, 123, tó je lepo število novih vojščakov sv. Frančiška! In ti so skoraj vsi iz domače fare, največ jih je iz terga Postojne. Vsem se je pa videla na obrazu zadovoljnost in neka nevstrašenost, s katero so stopili pod zastavo sv. o. Frančiška. Zelo genljivo je bilo videti, kako spoštljivo so poljubljali pas in škapulir — svojo redovno obleko. Neketeri so bili pri tem do solz ginjeni. Brez dvojbe so bile to solze serčne zadovoljnosti in svetega veselja.

Postojnska farna cerkev se nam pa zdi primerna za 3. red ne samo zato, ker se bodo tu zbirali tretjeredniki

celega okraja, temuč tudi zato, ker ima v stranskem oltarju krasno podobo sv. Frančiška Asiškega. Drugod si morajo navadno tretjeredniki sami omisliti podobo sv. Frančiška, tu ga že imajo. Altar sv. Frančiška, ki je bil ta dan posebno lepo ozaljšan, je sedaj njih redovni oltar. Tu se bodo tretjeredniki zbirali, tu bodo premišljevali čednosti sv. Frančiška in se za-nje vnemali.

Ako sedaj pomislimo, da mora vsak tretjerednik biti vdan in pokoren sv. cerkvi, biti zmeren v jedi in pijači, se varovati nesramnega govorjenja in preklinjevanja i. t. d. ter vsak dan moliti 12 očenašev 12 češčenamarij in 12 čast bodi, in vsak mesec — ali če to ni mogoče, z voditeljevim spregledom vsaj večkrat v letu — prejeti sv. zakramente, moramo reči, da je bil ta dan za Postojno res znameniten. Upati smemo, da je dobila Postojna s podružnico 3. reda novo vojsko, katera bo sv. cerkvi pomagala zatirati kraljestvo satanovo in razširjati ter vterjevati kraljestvo Kristusovo. In to ne le v domači župniji, temuč v celem okraju. Prepričani smo namreč, da bodo zgled prvih Postojnskih tretjerednikov posnemali mnogi verniki iz domače fare in tudi iz sosednih fara. Tako bo novovstanovljena podružnica 3. reda sčasoma vzrastla v mogóčno drevo, ki bo prinašalo obilo sadu za časno in večno življenje.

P. S. V.

Sv. Trojica v Slovenskih goricah.

P. E. L.

Pobožno slovensko ljudstvo jako čisla božja pota. Ako je kedo v posebni stiski, ako mora prevzeti kako težko nalogo, ako si ima izvoliti nov stan, se rad napravi na božjo pot. Na kraju milosti si upa izprositi potrebno pomoč. Ko se vrača z romarskega kraja domov, mu sije rajsko veselje z obličja; zaveda se, da je storil svojo dolžnost, da bo torej tudi Bog obernal vse v njegovo srečo. Ker so pri nas tako v čislih božja pota, se nadejamo, da bodo radi brali bogoljubni bravci «Cvetja» kratko zgodovino romarskega svetišča

Sv. Trojice v Slov. goricah. To je kraj milosti, kjer stopajo sè stiskami obiskani naravnost pred prestol trojedinega Boga, tukaj prosijo neposredno potrebnih milosti Gospoda nebes in zemlje ter dobivajo pomoč v dušnih in telesnih potrebah od samega najvišjega veličanstva božjega.

Pisala sta o sv. Trojici v Slov. goricah že dva pisatelja v slovenskem jeziku, namreč J. Gomilšak v Koledarčku družbe sv. Mohorja l. 1868 in Fr. Šrol v Drobtinica h l. 1869. V sledečem se bomo trudili podati zgodovino svetišča v taki obliki, da nam bodo radi verjeli ne le priprosti in neuki, ampak tudi bolj učeni in dvojljivci. Umestno je tudi, da po tako dolgem času spet kaj povemo o milostivnem kraju, ki spada mej najbolj obiskovana božja pota na Štajerskem. In prav je, da prinese tak spis „Cvetje z vertov sv. Frančiška“. Odkar namreč oskerbujejo sinovi sv. Frančiška to svetišče, zavzema mej serafinskimi verti na Slovenskem odlično mesto.

Posvečene pa naj bodo te verstice presveti Trojici v zahvalo za neštevilne dobrote, ki jih na svojem sv. mestu deli, z besedami sv. pisma:

„Kralju pa večnosti, neumerljivemu, nevidnemu, samemu Bogu bodi čast in slava na vekomaj! Amen“. 1. Tim. 1, 17.

(Začetek prih.)

Drobtinice.

Dolžnik, bodi hvaležen!

Kako bi bil vender hvaležen do tistega, kateri bi te rešil velicega dolga, ke bi namreč plačal on namestu tebe ali pa porok bil za te! Ti ne bi nigdar pozabil tacega dobrotnika! Hvalil bi ga zmirom in povesod.

No, glej, tvoja duša je, vsa obdolžena, padla v roke božje pravičnosti, ketera jo je zato obsodila v večno terpljenje. Ali neizmerna ljubezen, Sin Božji, je za te plačal neskončni dolg, in te tako rešil večnega pogubljenja. In ti na to nič ne misliš? O nehvaležnež!

Prej učenec, potem učitelj!

Koliko jih je, posebno v naših časih, kateri hočejo druge učiti tega, kar se oni sami niso učili. Hoče se vladati in vkazavati, prej ko se je učilo druge slušati. Hoče se soditi in razsoditi o stvareh, o katerih se nima obenega znanja; hoče se biti učitelj ali učiteljica, ne da bi se bilo skušnje prestalo. Iz tega sledi tudi pogostoma tako žalosten nasledek. Zato govori Modri: «Uči se prej ko govoriš!» Eccli. 18, 19. Posebno svari nadalje mladino: „Moj sin, sprejmi nauk od mladosti, tako boš tja v starost našel modrost.“ Eccli. 6. 18.

O, ke bi se vsi po tem nauku ravnali!

Ne zaničuj berača!

Bere se v življenje bl. Čika (Frančiška) iz Pezara, III reda, da je hodil miloščino pobirat za se in za vboge, kakor je to navada frančiškanov in kapucinov.

Neki dan se je vračal domov s spolnimi vrečami. Dva človeka sta ga začela zmerjati, da je pohajač, da zlorabi priprostost dobrih ljudi i. t. d. Ali glej, Bog je oba precej kaznoval. Enega je popadla strašna božjast, drugi je postal pa mutast.

„Miloščina briše grehe.“

Grešnik se sicer z miloščino ne more od pekla odkupiti, ali, ako on iz miloserčnosti potrebnemu pomoli milodar, s tem vstavlja nad sabo kaznujočo pravičnost božjo. «Skrij miloščino v srcu vbozega; ona bo za te prosila, da se ti kaj hudega ne pripeti. Eccli. 29. 15.

Miloščina torej Boga naj prej gane k večemu vsmiljenju, mej tem ko terdoserčnost Boga vodi h pravičnosti.

Gorje torej terdoserčnim grešnikom. Njih poguba je blizu. Za miloserčnega grešnika imamo pa vzrok k velikemu upanju, da se bo spreobernal in rešil.

Molimo za žive!

Moliti moramo za se, moliti za duše v vicah, ketere si ne morejo pomagati, moliti pa moramo tudi za žive naše bližnje, posebno za bolne, žalostne in nadložne.

Ta molitev je Gospodu Bogu jako dopadljiva. On sam nam govori po sv. Jakobu: „Molite eden za drugega, da se zveličate. 5, 16.“

Koliker bliže nam je kedo v žlahti, in koliker bolj smo komu dolžni biti hvaležni, toliko večo dolžnost imamo zanj moliti.

Zato imajo največo pravico na našo molitev: stariši, žlahta in dobrotniki. Sploh pa ne smemo iz svoje molitve izključiti obenega, tudi največega svojega sovražnika ne.

P. H. R.

Priporočilo v molitev.

V pobožno molitev se priporočajo: prečastiti monsinjor Matija Kravanja, častni kanonik goriški, ravnatelj knezonadškofijske kancelarije, mnogoletni nadškofijski izpitni komisarij našega redovnega učilišča na Kostanjevici, tretjerednik sv. Frančiška, † 13. novembra t. l.; častita sestra Mr. Danijela, rojena Ivana Šah, šolska sestra iz III. reda sv. Frančiška, † 27. novembra t. l. v Mariboru; drugi rajni udje III. reda skupščine goriške: Neža (Julijana) Kobal iz Št. Viške gore, Jožef (Frančišek) Batistič iz Vertojbe, Katarina (Brigita) Perfeta iz Gorenjega polja, Marija (Ana) Leban iz Gergarja, Uršula (Marija) Konič iz Šempasa; biljanske: Jožef (Frančišek) Markočič iz Biljane, Ivan (Lovreec) Cijan iz Biljane; gorjanske: Uršula (Frančiška) Zupan, Marija (Barbara) Dešman; svetotrojiške: Jera Hvalič od Sv. Petra pri Radgoni, Marija Fekonja iz Kapelske, Barbara Domiter od Sv. Antona, Tomaž Nudl iz župnije Sv. Benedikta, Neža Šmigoc iz župnije Sv. Ruperta, Elizabeta Žnojt iz trojiške župnije, Jakob Slaček iz župnije Sv. Lenarda, Janez Krampergar od Sv. Boljfenka, Julija Vurgo iz Tišina (Ogersko), Uršula Zelenko od Sv. Andraža, Ana Šalamun od Sv. Urbana, Janez Žvarc iz trojiške župnije, Janez Tomažič od sv. Jurija, Martin Pihlar od Sv. Urbana.

Nadalje se priporočajo v pobožno molitev: neka oseba, da bi mogla pravi stan izvoliti in bi bila rešena nadlog, ki jo teže in v neki dober namen; neka tretjerednica iz Mengša da bi ji ljubi Bog podelil tistih milosti, katerih najbolj potrebuje za dušo in telo; priporoča tudi svojega nečaka za stanovitnost v samostanu; A. R. priporoča sebe, svoje stariše in brate za gorečo ljubezen in veselje do najsvetejšega zakramenta v svetem obhajilu; neka na duhu bolna, da bi

ji Bog olajšal terpljenje; več družin za milost pravega spoznanja; neka žena, da bi ne bila tako sovražljiva; neka mati, tretjerednica, za poterpežljivost in vdanost v voljo božjo in za spreobrnjenje svoje hčere, posebno pa terdovratnega sinu; neka žena, da bi mož pustil žganje in sin se odvernili od grešne zveze; A. S. po svojem namenu; J. B. za stanovitno ozdravljenje rok; M. R. za vslišanje v važni zadevi.

Zahvalo za vslišano molitev

naznanjajo: J. B. za mnoge prejete milosti; T. R. iz Kozjega, A. M. da se ji v veliki nevarnosti na nekem popotovanju ni nič hudega zgodilo; Fr. Š. za ljubo zdravje prejeto na božji poti v Sp. I.; Marija Rihar, da je našla zgubljeno reč in dobila pomoč v dušnih in telesnih potrebah; A. K. za večkratno vslišanje po priprošnji sv. Antona Padovanskega; neka oseba, da je ozdravela od hude bolezni, ko je klicala Boga in vse svetnike na pomoč, in je obljubila v »Cvetju« naznaniti, ako bo vslišana; tudi se zahvaljuje Bogu in sv. Antonu in sv. Frančišku za najdeni denar in neko najdeno žival in za pomoč v neki drugi potrebi; tretjerednica F. H., da je zadobila zdravje po dolgi, zelo hudi bolezni, ko se je priporočila presvetemu Sercu Jezusovemu in Marijinemu, sv. Jožefu in sv. Antonu; U. K. za zboljšanje svojega zdravja; M. Z., da je neko priljubljeno stvar, ki se ji je bila zgubila, priporočivši se Đ. M. in sv. Antonu, spet našla.

Prošnja.

Mnogo čislani bravci „Cvetja“ in častivci Lurdske M. B.

Komur je Bog dal več kaker sam potrebuje, naj daruje, koliker vterpi, za zidanje Lurdske kapele pri župnijski cerkvi sv. Marije Magdalene v Dramljah (Štirsko), kjer so bili to leto farani vsled mraza in toče močno poškodovani, ter naj pošlje svoj če tudi majhin dar na tukajšnje v. č. župnijstvo, ali pa podpisanemu, ki bo darov hvaležno sprejemal in poterjeval.

Dramlje pri Celju, 7. nov. 1903.

Alfonz Šket, cerkveni ključar.

Petdesetletnica razglasenja brezmadežnega spočetja pre-
 blažene Device Marije za versko resnico
 in
 „Cvetje z vertov sv. Frančiška“.

Dne 8. grudna 1904 bo doveršenih 50 let, kar so papež Pij IX. z veliko slovesnostjo razglasili neomadežano spočetje preblažene Device Marije za resnico svete katoliške vere, ki jo je dolžan verovati vsaki kristijan, ki hoče zvest ostati materi katoliški cerkvi. S tem je bilo doseženo, za kar so se redovni bratje sv. Frančiška, na čelu jim slavni Janez Duns Skot, z velikansko gorečnostjo in učenostjo vojskovali skozi stoletja. Da se spomin na tolikanj znameniten dogodek cerkvene zgodovine poživi in ljubezen do naše brezmadeža spočete nebeške matere z novo močjo vname v vernih cercih in razširi po katoliškem svetu, so se namenili pobožni častivci Marijini v Rimu in drugod že z letošnjim praznikom brezmadežnega spočetja začeti posebne slovesnosti ter jih nadaljevati skozi celo leto in zveršiti s poglavitnim opravilom na tisti praznik prihodnjega leta. V ta namen so rajni papež Leon XIII. imenovali poseben odbor kardinaljev, ki bi te slovesnosti natančneje določil, in vodil vsa razna dela pobožne slavnosti. Sedanji papež so ta odbor poterdili in odbor je že tudi določil glavne pobožnosti, ki se bodo veršile, in naprave, ki se bodo ustanovile ali v Rimu ali pa se imajo priporočati tudi drugod po kerščanskem svetu.

Prepričani smo, da se bo to spominsko leto tudi v naši slovenski domovini s primerno gorečnostjo obhajalo, in kar bo v naši moči, bi radi tudi mi h temu, koliker toliko, pripomogli. Ko je bilo preteklo 25 let, kar je bila verska resnica neomadežanega spočetja razglasena, smo v spomin tiste prve jubilejske obletnice ustanovili „Cvetje z vertov sv. Frančiška“; zdaj bi torej imelo nastopiti svoj 25. letnik. Nevgodne okoliščine so nas zadržale za 4 leta; vendar smo, Bogu in naši nebeški zavetnici bodi hvala, zveršili s tem zvezkom 20. tečaj; s prihodnjim nastopimo, ako Bog da, tretje desetletje, 21. tečaj, ki ga želimo zopet posebno posvetiti brezmadeža spočeti naši nebeški materi. Prosimo torej ob tej posebni priliki vse naše dosedanje prijatele, naj nam ostanejo zvesti tudi nadalje ter nam skušajo zlasti za ta tečaj, koliker mogoče, novih naročnikov pridobiti. Kardinaljski odbor priporoča za to jubilejno leto mej drugim tudi kako posebno delo kerščanske dobrotljivosti. Jako dobro tako delo bi bilo gotovo, ako bi premožniši tretjeredniki ne le zase naročili „Cvetje“, temuč tudi za več ali menj drugih, ki bi ga radi brali, pa si ga sami nimajo s čem naročiti. Tudi iz skupščinskih blagajin bi se morda za najubožnije, ki si ne vedo drugači pomagati, lahko naročilo, tako, da bi nobeden ud slovenskega tretjega reda ne bil brez svojega „Cvetja“. In kaker se 3. red veselo širi, tako naj bi se veselo in mogočno širilo in povzdignilo tudi „Cvetje“. Posebj prosimo častite gospode slovenske duhovnike v Terstu in v Ameriki, naj se iz ljubezni do Boga in preblažene Device brezmadeža spočete, koliker morejo, potrdijo za naš list, ki je tam vse premalo znan. Ravno tako prav posebno priporočamo „Cvetje“ Slovincem in Slovenkam v Egiptu (Aleksandriji, Kairi) in v Vestfaliji in Renski deželi na Nemškem, kjer jim more koliker toliko nadomeščati slovenske pridige in kerščanske nauke. Sploh smemo reči, kedor koli in kjer koli si naroči „Cvetje“, prepričani smo, da se ne bo kesal za mali denar, ki ga je dal za dobro stvar, in Bog mu bo povernil. Vsem dragim prijatelom vesele božične praznike in srečno novo leto!

„§ 19. 1. Temu znakovi nie odpowiadają w panującej wymowie zachodnio-galicyskiej spółgłoska z kategorii l-dźwięków, tylko niezgłoskotwórcza pełnogłoska. Zazwyczaj określają ją jako niezgłoskotwórcze u, które się oznacza znakiem u, ale to określenie, przynajmniej o ile chodzi o wymowę klas wykształconych zachodniej Galicji, nie jest dokładne, a nawet wprost fałszywe.

Nasze zwykłe l charakteryzuje się następnymi momentami artykulacyjnymi: 1. wargi są silnie zaokrąglone, ale 2. wysuwania ich przytem nietylko niema, lecz przeciwnie — zwłaszcza na początku wyrazu — ściskają się lekko ku wnętrzu; 3. pozycja języka nie jest zawsze ta sama, czyli głoska ta nie jest jednolicie zlokalizowana w jamie ustnej, a mianowicie: a) na koncu zgłoski (lub wyrazu) i przed spółgłoską język zajmuje pozycję, potrzebną do artykulowania u albo może wąskiego ó; b) przed pełnogłoskami (samogłoskami) pozycja jego modyfikuje się zależnie od jakości następującej pełnogłoski . . .

Zresztą trzeba zaznaczyć, że i w zachodniej Galicji spotyka się jeszcze często czysto spółgłoskowe l, tak jak z drugiej strony spotyka się także często wyraźne u, w rodzaju angielskiego w. Ale charakterystyczna rzecz: podczas gdy spółgłoskowe l nie wpada nam wcale w ucho, jako coś zasadniczo różnego od naszego zwykłego l, to wyraźne u razi nas stanowczo (mówię, rozumie się, o nieświadomej obserwacji) i zazwyczaj starają się takiej artykulacji dzieci „oduczyć“.

O razneri mej prvotnim l, svojim l (= u) in l (= u) menj olikanih Poljakov piše prof. Rozvadov-ki tudi že u vvodu svoje razprave na str. 96, kjer pravi:

„Ja . . . percypuję spółgłoskowe l, o ile nie zwracam uwagi na wymowę, stale jako swoje samogłoskowe l, podczas gdy wyraźne u, jakie się słyzy z ust wielu Wielkopolan już zbyt odbiega od obrazu fonetycznego mego l, ażeby go mogło automatycznie i natychmiastowo wywołać, wskutek czego „wpada mi w ucho“, — mimo, że gienetycznie to l (= u) jest bliższe mego, niż tamto.“

Nasi gospodje profesorji in drugi bravci, ki se interesirajo za našo pravdo, mislim, da brez dvojbe umejo toliko poljščine, da ne potrebujejo prevoda navedenih verst. Vender more ne bo popolnoma odveč, ako na kratko in koliker mogoče jasno po domače povem, kar obsegajo.

Četka l se izgovarja v poljščini ali ko jako teman labiovelarni l, ali ko kvantitativno soglasni u, artikuliran z okroženimi vender nazaj potegnjenimi ustnicami, ali ko kvantitativno soglasni u, artikuliran z okroženimi in naprej potisnjenimi ustnicami. Posleduja izreka, zverševana z nekako napeto šobo, se zdi izobraženim Poljakom slaboglasna; derže se ali perve, ali navadniše druge in mej tema se ne zavedajo razločka, tako teman je tudi prvi prvotni l. Na stolicah poljskih vseučilišč in v poljskih salonih in gledališčih se sme izgovarjati torej in se tudi res izgovarja n. pr.: d a l, b r a l, s t a l, l e ž a l, p o m y ś l a l, n a u c z y l, itd. vsaj glede l-a prav tako, kakor izgovarja te besede naše ljudstvo, kjer ne napenja šobe pri tem glasu. Sklep iz tega ni težak. Res ima sicer poljščina, ne glede na okorni pravopis, za nas svoje terdosti in težave; izgovoriti n. pr. „chrząszcz brzmi w trzcini“ ali kaj podobnega, to nam je skoraj nemogoče, vsaj večini. Vender moramo priznati, da je poljščina izobražen in

morebiti celo „salonski“ jezik. Debeli *l*, bodi *si*, da se izgovori ko pravi velarni *l*, ali pa ko soglasni *u*, da ta le ni preveč zabuhel, torej ne jemlje poljščini blagoglasja in sposobnosti za „salone“. Torej tudi naši slovenščini taka izreka ne more jemati tistih lastnosti in sposobnosti. Mogoče, da preprosto ljudstvo, kakor nekod na Poljskem, tako nekod tudi pri nas kaj preveč ustnice napenja, ko izgovarja svoj *u* za *l*, ali sploh se to nikakor ne godi tako, da bi bilo gerdo slišati; tudi mislim, da je nevarnost, da bi se tako godilo, skoraj le pred samoglasniki, kjer pa samo Gorenjci in Korošci *l* za *u* (*w*) izgovarjajo, ne da bi bil kdo kedaj to priporočal ko splošno olikano izreko. Po vsem povedanem se je lahko prepričati, da mi, ki se borimo za domačo „slovansko“ izreko, s tem nikakor ne vrivamo surovosti in slaboglasja v slovenske „salone“. Brez skerbi smemo tudi trditi, da je naša slovensčina, čisto po domače govorjena, sama na sebi lepoglasen jezik in je ni treba popravljati po nemščini, samo, seveda, organa je dobrega treba in sploh lepega govorjenja vajenih ust. „Dass aus solchem Munde das Slovenische weich klingt, fast wie Musik, hatte ich schon am Morgen auf dem Telegraphenbureau erfahren, wo mich eine niedliche Telegraphistin slovenisch begrüßte“ — piše švicarski katoški pisatelj G. Baumberger, Blaues Meer und schwarze Berge, Benziger, Einstedeln, 1902, str. 47.

Kaj pa dela jezik mehak in muzikaličen? Soglasniki menda ne; sicer bi bila nemščina silno mehka in jako muzikaličen verz: „Der Arzt seufzt am Kopffühl“.

Samoglasniki so pač, ki delajo jezik mehak in muzikaličen, in kolikor bogatejše in lepše je razvit vokalizem jezika, toliko blagoglasniši je. Najmečji so sicer gotovo polineški j-ziki, ki nimajo po dveh soglasnikov nigrar skupaj, pogosto pa zaporedoma dva ali tri samoglasnike; tako se na priliko v markezauščini začinja očenaš: „E to maŕou motua i te ao, ia tapu to oe inoa, ia koa ia oe te fenua ei hakaiki“ itd. Mi bomo težko priznali, da je to lepoglasno. Premalo je soglasnikov, samoglasnikov premnogo! In vendar le navadnih pet, brez razlik v glasu, brez zvez v dvoglasnike! Temu nasproti imamo v naši slovenščini raznih samoglasnikov in tudi dvoglasnikov, lahko rečemo, neprešteto, in poleg mnogoverstnega, gibičnega naglasa je prav to, kar jo dela živahno, mehko in muzikalično. (Dalje prih.)

Cvetja z vertov sv. Frančiška XXI. tečaj.

Doverši ši z božjo pomočjo in podporo dobrih bratov in prijateljev pričujoči tečaj vabimo drage naročnike naj blagovoljno berž ko mogoče ponove svoje naročilo na prihodnji XXI. tečaj. Cena ostane dosedanja, za domače dežele: 1 K 50 h (na samo: 1 K 40 h, kakor nekateri še vedno pošiljajo), za Nemčijo (Vestfalijo, Rensko): 1 K 70 h, za Egipt in Ameriko: 2 K. Kdor more, prosimo, naj doda kaj v podporo po svoji dobri volji. Denar naj se pošilja naravnost: „Odpravnistvu“ „Cvetja“ v Gorici (Görz)“, ne pa „Hilarijanski Tiska ni“, ker dela to le sitnosti in pomote. Tudi naj se na odrezek vedno zapiše, za kaj je denar namenjen. Tiste gospode, ki so doverseni tečaj prejemale, pa do zdaj ne še plačali, prosimo, da bi to storili ob ti priliki. Dobi se ta tečaj tudi še zdaj v nekoliko izvodih po navadni ceni. Starši tečaji se popolni dobe še: 9., 14., 15., 16., 18. po znižani ceni 80 h; posamezni zvezki nepopolni h tečajev, kolikor ji še je, po 5 h.